

FONS MIQUEL SANTALÓ I PARVORELL – ADELINA CORTINA I BENAJAS

1 ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

- 1.1 AMGi (Arxiu Municipal de Girona)
- 1.2 Fons Miquel Santaló i Parvorell – Adelina Cortina i Benajas
- 1.3 1910-1982
- 1.4 Fons
- 1.5 0,35 ml (2 unitats d'instal·lació), documents en suport paper

2 ÀREA DE CONTEXT

- 2.1 El fons ha estat generat per Miquel Santaló i Parvorell i Adelina Cortina i Benajas.
- 2.2 Miquel Santaló i Parvorell (Vilaür, 1887 – Guadalajara, Mèxic, 1962). Pedagóg, geògraf i polític. El 1921 es casa amb Adelina Cortina i Benajas (València, 1891 – Mèxic, 1976), professora de l'Escola Normal de Girona, amb qui té dues filles i un fill. Professor de geografia a l'Escola Normal de Girona, el 1923 fou elegit diputat de la Mancomunitat. Participà en la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) i en fou nomenat delegat per Girona. Fou alcalde de Girona (1931-33), diputat a corts (1931, 1933, 1936) i ministre de comunicacions del primer govern de Lerroux (1933). En 1933-34 fou primer conseller de la Generalitat de Catalunya. Arrestat per la seva participació en els fets del Sis d'Octubre, fou absolt. President del Consell de Treball (1938), formà part del Consell Directiu d'ERC. Fou director de la Normal de la Generalitat. El 1939, arran de la guerra civil, s'exilià a França, i a partir del 1942 a Mèxic, on treballà de professor. Reprengué el seu treball com a geògraf. Supervisà el diccionari enciclopèdic UTEHA. Publicà, entre d'altres, *Lo que puede hacer el magisterio por la cultura* (1916), *La interpretación materialista de la historia* (1918), *El Gironès: Per l'estudi de Catalunya* (1923), *Una lliçó pràctica de geografia* (1925) i *Estado actual de la enseñanza de la geografía en España y convenientes reformas* (1927). (Joaquim NADAL, *Gran Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, 1979, volum XIII, p. 171).
- 2.3 El fons es mantingué a mans de la família Santaló fins que Adelina Santaló, filla de Miquel Santaló i Adelina Cortina, el donà a Salomó Marquès, professor d'Història de l'Educació a la Universitat de Girona.
- 2.4 Donació d'Adelina Santaló i Cortina, mitjançant Salomó Marquès, a l'Arxiu Municipal la primavera de l'any 2008, l'11 de novembre de 2008 i el 20 d'abril de 2009. Les tres donacions són ratificades per acord de la Junta de Govern Local del 22 de maig de 2008, 15 de gener de 2009 i 25 de juny de 2009, respectivament. El 16 de febrer de 2016 la Fundació Josep Irla, mitjançant signatura d'un conveni de cessió, va fer donació de deu cartes rebudes per Miquel Santaló (de Francesc Macià, Ventura Gassol i Àngel Ossorio).

3 ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

- 3.1 Es tracta de documentació generada per Miquel Santaló i Adelina Cortina a nivell personal i, també, en el desenvolupament de llurs tasques professionals i, en el cas de Miquel Santaló, també polítiques. Fa referència als diferents períodes i llocs de residència de la família: principalment, als viatges realitzats per Miquel Santaló durant la República, a l'exili familiar a França i a la vida a Mèxic a partir del 1942. Predomina la documentació personal referida a Miquel Santaló i la seva muller Adelina Cortina. Entre aquesta, hi trobem documentació administrativa, és a dir documents identificatius, passaports, etc., alguns de les seves filles Adelina i Joana; documentació acadèmica; documentació d'àmbit privat, com recordatoris de naixements, estampes, targetes de tercers, etc. i predomina la correspondència rebuda i emesa per Miquel Santaló i Adelina Cortina. Entre la correspondència emesa s'hi inclouen cartes escrites per Miquel Santaló a la seva muller. El fons es completa amb la documentació derivada de l'activitat política de Miquel Santaló, sigui correspondència o discursos i escrits polítics, i la documentació de tipus professional de Miquel Santaló i d'Adelina Cortina: nomenaments i fulls de servei, a més de correspondència. Finalment, esmentar un petit grup de documents impresos i diversos

objectes que es conservaven dins una maleta de pell: tres diplomes enrotllats, una llibreta de direccions, un tovalló de l'homenatge que es va fer a Miquel Santaló el setembre de 1933 a Girona i una cinta amb la senyera i la firma de sis consellers del Govern de la Generalitat (entre ells Miquel Santaló, Josep Irla, Soldevila i Escofet). La maleta, la mateixa amb la qual Santaló va creuar la frontera cap a l'exili i amb la qual arribà la documentació, fou transferida al Museu Memorial de l'Exili de la Jonquera.

3.2 No s'ha aplicat avaluació i tria documental.

3.3 El 20 d'abril de 2009 ingressà un CD amb les còpies digitals de fotografies de l'exili a Mèxic (algunes fotos de grup inclouen la identificació dels personatges) i d'alguns documents.

El desembre de 2009 Salomó Marquès entregà a l'arxiu, de part d'Adelina Santaló i Cortina, la fotocòpia en castellà del dietari d'Adelina Santaló i Cortina i la còpia digital en CD del dietari de Miquel Santaló i Cortina; ambdós dietaris descriuen l'exili a França i el viatge cap a Mèxic a bord del Nyassa.

3.4 Físicament s'ha reinstal·lat la documentació en carpetes, seguint l'ordenació del quadre de classificació, s'ha dotat a cada unitat documental un número de registre i s'ha col·locat dins capsas d'arxiu convencionals.

La documentació s'ha organitzat seguint el següent quadre de classificació:

DOCUMENTACIÓ PERSONAL

Documentació administrativa

Documentació acadèmica

Documentació d'àmbit privat

Correspondència rebuda

Correspondència emesa

ACTIVITAT POLÍTICA

Correspondència rebuda

Correspondència emesa

Discursos i escrits polítics

ACTIVITAT PROFESSIONAL DE MIQUEL SANTALÓ

Correspondència rebuda

Correspondència emesa

Nomenaments i fulls de servei

ACTIVITAT PROFESSIONAL D'ADELINA CORTINA

Correspondència rebuda

Correspondència emesa

Nomenaments i fulls de servei

DOCUMENTACIÓ IMPRESA

4 ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1 Es tracta de documentació d'accés lliure.

4.2 Les reproduccions s'hauran de realitzar d'acord amb la normativa de l'Arxiu Municipal de Girona.

4.3 La llengua majoritària utilitzada en la documentació és el castellà. També hi ha documents en català i algun en francès, portuguès i brasiler.

4.4 La documentació presenta un bon estat conservació.

4.5 S'ha realitzat l'inventari del fons i el catàleg de la correspondència, juliol de 2008.

5 ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1 Els originals es troben a l'Arxiu Municipal de Girona.

5.2 Tota la documentació del fons ha estat digitalitzada.

5.3 Entre la documentació d'Alcaldia del Fons Ajuntament de Girona de l'Arxiu Municipal de Girona, hi ha unitats de descripció generades per Miquel Santaló i Parvorell mentre va

ocupar el càrrec d'alcalde. Es desconeix si existeixen en altres arxius unitats de descripció relacionades amb el fons.

5.4 Bibliografia:

CLARA, Josep. "Bibliografia de Miquel Santaló". *Revista de Girona*. Núm. 79 (Girona, 1977), p. 95-101.

CLARA, Josep. "Trajectòria d'un empordanès (1887-1962)". *Revista de Girona*. Núm. 127 (Girona, 1988), p 129-135, dins *Miquel Santaló, geògraf, pedagog i polític*, p. 128-164.

CASADEMUNT, Xavier; CLARA, Josep; CORNELLÀ, Pere; COQUARD, Santiago; PUIGVERT, Joan. "Miquel Santaló, geògraf, pedagog i polític". *Revista de Girona*. Núm. 127 (Girona, 1988), p. 128-164.

6. ÀREA DE NOTES

6.1 La datació extrema de l'any 1982 es deu a l'existència d'un document de la seva filla Joana Santaló i Benajas.

A l'hora de consignar el volum del fons no s'ha tingut en compte la maleta de pell dins la qual arribà la documentació i que es transferí al Museu Memorial de l'Exili de la Jonquera.

7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1 Descripció realitzada per Anna Gironella i Delgà. Direcció: Joan Boadas, Lluís-Esteve Casellas.

7.2 Descripció realitzada segons les recomanacions de la norma ISAD-G, segona edició.

7.3 Juliol de 2008. Actualització 3 de novembre de 2009.